

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De roeping van Mozes

„Daar verscheen hem de Engel des Heren als een
vuurvlam midden uit een braamstruik.”

(Ex. 3 : 1-3)

In de woestijn

In een plaats van eenzaamheid en afzondering, die een woestijn is, heeft Mozes een tijd lang rondgezworven, blijkens de rede van Stefanus in Hand. 7 duurde die zwerftocht veertig jaar. Dit - gevoegd bij het gegeven uit Hand. 7 dat Mozes 40 jaar oud was toen hij naar Midian vluchtte - betekent dat Mozes ongeveer 80 jaar was bij de uittocht van Israël uit Egypte en dat hij de jaren, die wij gewoonlijk de beste jaren van het leven noemen, in een zwerfend bestaan heeft doorgebracht.

Toen Mozes in zijn volle mannelijke kracht was, van zijn veertigste tot zijn tachtigste jaar, heeft hij in eenzaamheid en afzondering geleefd, als herder van de kudden die hem ter verzorging waren toevertrouwd. In die woestijntijd heeft Mozes ongetwijfeld gelegenheid te over gehad om na te denken. Daarvoor leent zich de eenzaamheid van de woestijn bij uitstek. Het is ook niet voor niets dat het kluizenarsleven in de vroeg-christelijke kerk begon in de woestijn, waar men of in volstrekte afzondering of in kleine groepen zich ging wijden aan meditatie en gebed.

Dubbele vergissing

Als Mozes in al die veertig jaar in de woestijn ergens over nagedacht heeft, dan moet het wel deze vraag geweest zijn, of niet heel zijn leven één grote vergissing is geweest. Hij had toch eenmaal in alle eerlijkheid de zijde van zijn verdrukte volksgenoten willen kiezen. Hij was toch bereid geweest om als voorvechter voor zijn volk op te treden, maar het volk was daar blijkbaar niet van gediend. Mozes heeft zich vergist in zijn eigen volk. En wat daarmee onmiddellijk samenhangt en eigenlijk nog veel ernstiger is: Mozes heeft zich ook vergist in zijn God. De bereidheid van

DOOR
R. BRANDS
HEN HELDER

Mozes om voor zijn volk op te komen en er voor in de bres te springen, heeft God op het ogenblik dat die bereidheid aan het licht kwam, niet willen aanvaarden. Mozes dacht dat de tijd van bevrijding al gekomen was, maar de Here wilde blijkbaar een andere weg gaan. En we kunnen ons voorstellen dat Mozes het juist met die vragen moeilijk heeft gehad in de woestijn van Midian. Was hij dan als baby van de dood gered, om min of meer doelloos, jaar in jaar uit, schapen te hoeden. Dat was toch werk wat ook (of zelfs wel beter) gedaan kon worden zonder „de wijsheid van de Egyptenaren”. Moeten we ten aanzien van de vraag waarom Mozes nou zo lang in de woestijn moest blijven, alleen maar constateren, dat dit een raadsel is van God, die eigenlijk zijn eigen werk afbreekt. Wel, waar zo'n antwoord gegeven wordt, wordt heel het probleem van een bijzonder benauwende inhoud, benauwend hierom, dat je dan op God eigenlijk niet aankunt, die kan zomaar zijn werk afbreken. Maar heel de bijbelse boodschap laat toch zien dat God Zijn werk niet afbreekt, maar het altijd voltooit en daarbij volgens Zijn eigen plan te werk gaat!

Afstamming van Levi

Wel zien we in dit werk van God t.a.v. Mozes, dat diens eigenwiligheid wordt afgebroken, opdat Mozes geheel en al een instrument van God zal kunnen zijn. Daarbij valt te bedenken dat Mozes tot de stam van Levi behoorde en ook over zijn leven klinken dus de woorden na, die Jacob op zijn

sterfbed, toen al zijn zoons bij elkaar waren gekomen, tot Levi gesproken heeft. Jacob heeft daarbij herinnerd aan het gedrag van Levi samen met zijn broer Simeon bij hun sluwe en geraffineerde wraakneming op Sichem, de zoon van Hemor, toen deze zich vergrepen had aan hun zuster Dina (Gen. 34 : 25-31). Jacob heeft deze wraak van zijn zoons niet kunnen vergeten en op zijn sterfbed is hij er weer op teruggekomen en volgens Gen. 39 : 7 heeft hij over Levi en Simeon gezegd: „Vervloekt zijn hun toorn, want die is hevig, en hun grimmigheid, want die is hard”. Met deze woorden wordt in zekere zin ook het gedrag van Mozes getypeerd, toen hij zich ging bemoeien met de dwangarbeid van zijn volksgenoten en opvliegend als hij was, meteen begon te vechten. Dat onrustige, oproerige karaktertrek dat we bij Levi zien, stak ook bij Mozes de kop op en dat moet tot rust worden gebracht. Vandaar het lange verblijf in de woestijn van Midian.

Anders dan gedacht

Er ligt een grote tegenstelling tussen de Mozes, die zichzelf opwerpt om zijn volk te verlossen en de Mozes, die veel later door de Here geroepen wordt om zich voor de bevrijding van Israël in te zetten, want Mozes heeft gedurende zijn verblijf in de woestijn wel begrepen dat de verlossing van zijn volk niet zou komen op de manier die hij aanvankelijk gedacht en gewild had: geweld van wapenen en een sterke vuist kwamen er niet aan te pas. Maar hoe het dan wel zou gaan, heeft Mozes ook nooit zelf kunnen bedenken. Dat is hem verteld door de verschijning van de engel des Heren in de brandende braamstruik, waarmee duidelijk gemaakt werd dat een geheel nieuwe, ongekende kracht straks Israël zal verlossen. In die verschijning in die braamstruik krijgt Mozes een teken van het grote werk dat God zelf zal verrichten ten behoeve van zijn volk! En, zoals Mozes verwonderd het verschijnsel aanschouwt van de braamstruik die wel brandt, maar niet verteert, zo zal hij straks in verwondering leiding gevend aan de uittocht, voorttrekkend aan het hoofd van het volk. Ja, „het is een

Inhoud

- 1 Ds K. Brands,
De roeping van Mozes
- 2 Drs O. Mooiweer,
Geloven — wat is dat?
- 3 K. van de Toorn,
Bijbels handboek (Deel 2a -
Het Oude Testament)
- 4 D. W. L. Milo,
Een psalmgebed
- 5 Drs O. Mooiweer,
Persschouw
- 6 Ir. A. W. Biersteker,
Boekbespreking

wonder in onze ogen, wij zien het maar doorgronden het niet”. Deze verwondering zal er blijven bij allen die werken mogen in de dienst van de Heer in de gemeente van Christus. Geleid, vervuld, gestuwd door een nieuwe wonderbaarlijke kracht, mag na Pinksteren de gemeente haar opdracht uitvoeren om tot de einden der aarde te gaan. Daarbij, net als het volk Israël op de reis van Egypte naar Kanaän, gesterkt door God zelf, voortgedreven door het woord van de Heer, niet in eigen kracht voortgaande, maar van wonder tot wonder in de kracht van de Geest!

Geloven - wat is dat?

Regelmatig verschijnen er boeken en brochures, waarin een poging wordt gedaan bovengestelde vraag te beantwoorden. Dat laat zich wel verstaan. Een mens kan namelijk niet zonder geloof. Ongeloof is eigenlijk niet te omschrijven als: geen geloof, maar als vals geloof. Nu spreek ik in doorsnee liever over geloven dan over geloof. Daar zit meer dynamiek in.

Ook het christelijk geloven kent een bepaalde ontwikkeling. Door de omgang met de Bijbel krijg je verlicht door Gods Geest steeds meer inzicht in Gods bedoeling met de wereld, de kerk en je eigen leven. Geloven is niet iets, dat zich afspeelt aan de rand van je aards bestaan en het is ook niet te lokaliseren in het centrum van je leven. Nee, geloven is betrokken op de totaliteit van je leven. Het is een levenshouding, die zich tevens in daden uit.

Uit een katechisatieboek

Bij de wekelijkse voorbereiding van de katechisaties gebruik ik o.a. het boek van Dr E. de Vries en Dr B. Wentsel, getiteld: „Samen op weg naar mondig geloven”. (Uitgave van Kok te Kampen). Daarin komt ook een hoofdstuk voor, dat handelt over: Geloven - hoe doe je dat? Het biedt een weergave van de verschillende manieren waarop de Bijbel over geloven spreekt. Wij ontleen daaraan enkele kerngegevens:

Geloven is vertrouwen. De mens, die in God gelooft, geeft zich onvoorwaardelijk over aan de HERE en aanvaardt zijn beloften. We vinden dat bij Abraham, die zijn leven door het betrouwbare Woord van zijn Zender laat bepalen. Hij zegt amen op Gods toezegging en krijgt van de kant van zijn God te horen, dat hij zo op een juiste wijze als kind van God, als mens, funktioneert. Hij houdt God voor een eerlijk Man zoals Kohlbrugge het uitdrukt. Dat alles krijgt met name gestalte in het Kerstfeest. Een kind zong eens op het Kerstfeest: Gods belofte wordt EERLIJK, in plaats van Heerlijk vervuld. Zo stónd het er niet, maar het was wel volkomen wáár! *Geloven is nader te definiëren als een kennen.* En dan wordt niet gedacht in de richting van een intellectuele kennis in de eerste plaats. Al hoort dat er wél bij! Want niemand kan zeggen: Je hoeft niets te weten van God als je maar gelooft, dat Hij bestaat, dat is meer dan voldoende. Nee, we zullen graag veel willen te weten komen van God. Maar het geloven gaat niet op in het verzamelen van kennis, die we in ons geheugen opsluiten. Kennen van God betekent meer een kennis hebben AAN dan een kennis hebben VAN God. Als een jongen kennis heeft gekregen aan een meisje veronderstelt dat niet, dat hij allerlei statistische gegevens

DOOR O. MOOIWEER ENSCHEDÉ

omtrent haar familie heeft verzameld, maar wordt daarmee aangeguid, dat hij betrokken is op haar persoon. Dat is een zaak van liefde! Geloven is Jezus Christus als Gods Zoon, die Mens werd

voor ons, leren kennen, Hem erkennen als de Heiland der wereld en als je persoonlijke Zaligmaker, met Hem verbonden zijn en vruchten der liefde dragen. *Geloven is voorts gehoorzamen.* Gods geboden en beloften maken ons als mensen actief. Abraham ging gehoorzaam op de weg zonder dat hij exact het reisdoel wist. (Hebr. 11 : 8). Gelovige mensen *spreeken* niet alleen de waarheid, *sómmen* niet slechts een aantal waarheden *op*, maar *doén* de waarheid (Joh. 3 : 20). *Geloven is ook zeker zijn.* Dat werkt zo bevrijdend in een samenleving waarin zoveel dingen op losse schroeven worden gezet. De hoogste wijsheid schijnt bij veel mensen te zijn, dat ze iets niet zeker weten. Gelovigen worden vaak versleten voor eigenwijze mensen. Zij houden dwars tegen alle weerstanden en beweringen van het tegendeel in vol, dat ze bepaalde dingen vast en zeker weten. Die wetenschap ligt nooit verankerd in het hier en nu, in wat zich thans allemaal afspeelt op het wereldtoneel. Nee, zij trekken zich op aan Gods beloften. De Bijbel is te typeren als het Boek van de Belofte. *Drie B's!* De betrouwbare God speldt ons niets op de mouw. Noach was er heilig van overtuigd, dat het gericht komen zou, want zijn God had het duidelijk gezegd. Dáárom bouwde hij de ark (Hebr. 11 : 7). Paulus wist, dat het lijden van de

tegenwoordige tijd als niet te ontkennen realiteit niet het laatste woord heeft. De weegschaal van het lijden slaat door naar de heerlijkheid in de toekomst (Rom. 8 : 18). Hij was ervan verzekerd, dat niets hem zou kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Here. (Rom. 8 : 38, 39).

Men kan zich verder afvragen in dit verband of aan de twijfel een legitieme plaats in het geloofsleven mag worden gegeven. Er zijn er, die stellen, dat de twijfel wezenlijk bij het geloven hoort. Wie nooit getwijfeld heeft, heeft ook nog nooit echt geloofd, zo hoor je dan van bepaalde zijde zeggen. Maar is een dergelijke visie gefundeerd in het bijbels getuigenis? Het kan duidelijk zijn, dat de twijfel niet wezenlijk bij het geloof hoort. Geloven is zeker weten en twifelen is juist het omgekeerde daarvan. Iets anders is, dat een gelovige wel eens last kan hebben van twijfels. Maar als een christen vanwege zijn onvolkomenheid in de ontplooiing van zijn geloofsleven wel eens belaagd wordt door de twijfel, betekent dat uiteraard nog niet, dat twijfel als christelijk valt te typeren.

Geloven is ook verwachten. Hebr. 11 is daar vol van. De gelovigen verwachten van hun God als de Almachtige alles. *Hij biedt een volheid van kracht aan zijn volk*, zo lees ik aan het eind van Psalm

Verwaten

In „Trouw” van 30 mei j.l. stond een verslag van een vergadering van de vereniging „Woord en Geest”. De kop boven het verslag luidde „Niet uitgaan van bijbeluitleg van vorige generaties”. Omdat ik koppenmakers van kranten nogal wantrouw dacht ik dat deze kop een vergissing zou zijn. Maar in het verslag stond toch ook hetzelfde. De verslaggeven werd overigens niet gehinderd door sympathie voor de vereniging of door kennis van zaken. De spreker op de vergadering was Dr J. Vlaardingerbroek, een van de samenstellers van het beruchte rapport over het Schriftgezag „God met ons”. Hij deed dan ook een goed woord voor dat rapport. Volgens het verslag zei hij: „willen gereformeerden op het rechte pad blijven dan dienen zij zich . . . voortdurend te bezinnen op de bijbel en daarbij niet uit te gaan van de uitleg die vorige generaties aan de Schrift hebben gegeven”. Daar gaan Augustinus, Luther, Calvijn, Kohlbrugge, Kuyper en Bavinck. Ze zijn van geen belang als wij met de Bijbel bezig gaan. Als dit werkelijk zo gemeend is dan is dit het

Pastorale notities

DOOR H. AMELINK AALTEN

toppunt van verwatenheid. Na twintig eeuwen zouden wij, in deze tijd, nu de eersten zijn die de Bijbel echt kunnen lezen. Deze opinie, hoe dwaas ook, klopt wel met het rapport „God met ons”. Daarin stond ook al dat sedert de opkomst van de historisch-critische onderzoek van de Bijbel wij weten dat de Bijbel niet alleen Gods Woord is, maar ook mensenwoord. En dat de waarheid relationeel is. Ook in Amerika is dezelfde verwatenheid doorgedrongen. In het blad „Verdict”, dat ik, tot mijn spijt nu, in deze notities wel eens geprezen heb, stond onlangs te lezen dat sedert de Tweede wereldoorlog de moderne schriftgeleerden meer weten over de ontwikkeling van het vroegere christendom en het ontstaan van het Nieuwe Testament dan alle wetenschap

van de voorgaande negentien eeuwen. In deze gedachtengang is de theologie, en die dan nog weer geleerd door een bepaalde geschiedenisfilosofie, de baas over de uitleg van de Schrift. In „God met ons” werd dat dan ook gezegd „juist daarom kan de kerk de theologen niet missen”.

In feite wordt door dit alles het menselijk denken een plaats gegeven boven Gods Woord, waardoor het geloofsleven meer en meer in het gedrang komt.

Van wijlen dr J. Koopmans heb ik geleerd dat je wel tien keer moet nadenken voordat je afwijkt van de exegese der eeuwen. Want wij zijn niet de eersten die de Bijbel lezen. We zijn ook niet de eersten die de Geest ontvangen hebben. Het lijkt me oneerbiedig tegenover de Geest der waarheid te denken dat wij nu eindelijk pas weten hoe de Bijbel antwoord geeft op al onze vragen. We zijn niet de eersten en we zijn niet de enigen die de Geest ontvangen hebben. En sedert de apostelen, die geleid zijn in alle waarheid, hoeft de waarheid ook niet meer gezocht te worden, maar moet die waarheid worden vastgehouden en overdacht. Meer niet. Dat is een genade van God.

68. Geloven is ook verwachten in de zin van: betrokken zijn op de toekomst. Het christelijk geloof verwacht de Christus in zijn terugkomst naar deze wereld om het definitieve oordeel te vellen over alle mensen van alle eeuwen, zowel de levenden als de doden.

Zo is het geloof noodzakelijk voor het verkrijgen en bezitten van de zaligheid om zo eeuwig de volle gemeenschap met God te genieten. Uiteraard zijn we in het opsommen van verschillende facetten van het echte geloven lang niet volledig geweest, maar we menen toch wel essentiële elementen van het christelijk geloof te hebben belicht.

Gave en opgave

Het geloof kun je de ander niet geven, hoe graag je dat soms ook zou willen. Het geloof is een gave! Het is een creatie van God, die haar oorsprong vindt in de hemel. De farizeeën in Jezus' dagen stonden er anders tegenover. Zij deden eigenlijk alsof je in dat geloven een bepaalde cursus kon volgen. Zij verhieven zich tot een bestuur, dat de diploma's uitreikte. Gebod op gebod en regel op regel. Maar de Here Jezus geeft te kennen, dat men op een heel andere wijze deel krijgt aan het heil, nl. door de Heilige Geest, door wedergeboorte en totale ommekeer naar God toe. Die Geest werkt dóór het Woord en opent de harten vóór het Woord! De wedergeboorte geschiedt in de regel door de prediking van het evangelie. Zo poneerden de vaders het reeds. Wil ik geloven en blijven geloven, dan moet ik mij nooit en te nimmer onttrekken aan het lezen van de Bijbel en aan de wekelijkse erediensten. Zó gaat de Geest te werk! Via de letters, gedrukt op dat papier van dat bewuste Bijbelxemplaar, komt de Geest naar ons toe.

Via de mond van de verkondiger van de blijde boodschap benadert de Geest ons in de samenkomsten van de gemeente waar de prediking centraal staat. Calvijn waarschuwt ons, dat we ons daaraan niet moeten ergeren. Deze manier heeft God verkoren om ons met Hem in het allernauwste contact te brengen. En Luther heeft opgemerkt: „Zonder het uiterlijk Woord gaat het niet en de Heilige Geest weet heel goed hoe Hij dat Woord in ons hart in herinnering moet brengen en nieuw leven in moet blazen, al zou het ook tien jaar geleden zijn, dat we het gehoord hebben. Dat is een troost!” Zo gaan we tevens verstaan, dat dat geloof niet alleen een geschenk, maar ook een opdracht is. De HERE vraagt het, eist het van ons om in Hem te geloven. Maar Hij vraagt dat van ons niet, opdat wij uit onszelf een vertwijfelde en krampachtige poging zouden ondernemen onszelf aan dat geloof

te helpen. Dan praat je jezelf een bepaalde vorm van geloven aan. Luther waarschuwde in dat kader ernstig voor een eigengemaakt geloof. Dat breekt je bij de handen af en doet je belanden in de handen van de duivel, die dan lekker in zijn vuistje lacht. De HERE aksentueert de eis tot geloven, opdat wij daarmee naar Hem zouden toegaan, die de God is van belofte en eis! Want Hij belooft ons te zullen geven wat Hij van ons vraagt. Hij staat ons toe om zo op Hem een appèl te doen. God geeft daartoe permissie! Zo gaat dan ook van onze kant het Verbond, dat de HERE met ons sloot en dat via de H. Doop aan ons voorhoofd werd verzegeld, op de juiste manier functioneren. Het geloof is dus zo een dynamische kracht bij een ontvangend orgaan. Hier valt de nadruk zowel op Gods verkiezende liefde als op onze menselijke verantwoordelijkheid. Onze kale logica zegt: Dat kán niet. Want van tweeën één: of ik doe het en dan hoeft God het niet te doen, of God doet het en dan behoeft ik het niet te doen. Zo redeneren veel mensen ook in ons goede vaderland nog steeds, mensen, die bij de Bijbel zijn grootgebracht. Zij komen er soms zelfs als ze stokoud geworden zijn, nog niet van los. Maar het is niet één van beide waar, het is allebei waar!

Meer dan één dimensie

Het geloofsleven heeft meer dan één dimensie. God neemt Zichzelf ernstig, maar Hij neemt ook de mens au sérieux. „Ik wantrouw elke theologie en elk geestelijk leven, die deze spanning niet kennen en met de kale logica de ontspanning van het of-of hebben te weeggebracht. Wat zou u zeggen wanneer een groep mensen een hele avond zat te bekvechten over de vraag waar het licht vandaan komt: van de elektrische stroom of uit het lampje? Een onvruchtbare woordenstrijd. Het is niet óf-óf, maar én-én. Wat is de stroom in de leiding en zelfs in de elektrische centrale zonder een lampje? Duisternis! En wat is het lampje zonder elektrische stroom? Duisternis! En nu zegt de ene dwaas: het is de stroom, en de andere dwaas: het is het lampje. Maar beide dwazen zitten niet in het licht van het evangelie, maar in de duisternis van het kale logicisme.” (Ds. J. Overduin: „Niet ik, maar Hij” - Kok, Kampen, 1971, pag. 146). Van daaruit gaan wij des te beter verstaan een Paulinische tekst als Filippenzen 2:12, 13: „Daarom, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijde gehoorzaam zijt geweest, blijft, niet alleen zoals in mijn tegenwoordigheid, maar nu des te meer bij mijn afwezigheid, uw behoudenis bewerken met vreze en beven, want God is het, die om zijn welbehagen zowel het willen

als het werken in u werkt.”

Luther heeft eens geschreven: „Het geloof is een onrustig ding.”

Het geloof staat namelijk voortdurend onder hoogspanning, het kent zijn hoogten en zijn diepten. Dat komt ook, omdat het geloven zich niet afspeelt in een apart afgesloten kamertje van je menselijk bestaan, al wil een anti-diskriminatiewet ons wel dwingen op een dergelijke tour te gaan. Nee, het grijpt je hele persoon aan en betreft zich op je hele leven. Het komt uit in de manier waarop je werkt en de werkloosheid verwerkt. Het treedt aan de dag in de wijze waarop je vakantie houdt, aan sport doet, je aan de opvoeding wijdt, politiek bedrijft en je in de maatschappij opstelt. Al zullen wij ons de uitroep van die vader van een bezeten knaap gericht op de Heiland eigen hebben te maken: „Ik geloof, kom mijn ongelooft te hulp!” (Marcus 9:24b). Daarmee bedoelde die man in

Redaktie

Ir. A. W. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. E. R. Postma
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redaktie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

nood: Here, kom mij te hulp in mijn strijd tegen mijn ongelooft! En zou de Here Christus ook in onze situatie daarop niet uiterst positief reageren? Hij wil en kán en zál helpen!

Bijbels handboek

Deel 2a - Het Oude Testament

Eind vorig jaar verscheen de eerste aflevering van het tweede deel van het Bijbels Handboek, waarvan het eerste deel enige maanden geleden in de kolommen van dit blad besproken is. Was het eerste deel geheel gewijd aan de beschrijving van de wereld waarin de Schrift, en met name het Oude Testament, is ontstaan, het tweede gaat in op de oudtestamentische geschriften zelf. De verschillende opstellen over de bijbelboeken worden voorafgegaan door „een proeve” de politiek-religieuze geschiedenis van Israël tot de tijd van Alexander de Grote te schetsen.

De professoren M. J. Mulder en A. S. van der Woude tekenden voor dit gedeelte dat ruim een derde van het boek uitmaakt. Veel van de behandelde stof was al te vinden in het hoofdstuk gewijd aan de oud-oosterse geschiedenis in deel I, maar de schijnwerper valt nu geheel op het volk Israël, dat onder de wereldmachten van die dagen een ondergeschikte positie innam. Om die reden is dit geschiedkundig gedeelte zeker geen doublure van wat in het eerste deel geboden werd. Dr. H. A. Brongers behandelt vervolgens de literaire vormen die in het Oude Testament aan te treffen zijn. Kennisname van een dergelijke literair gerichte benadering kan behulpzaam zijn bij de lezing van het Oude Testament, waarin een grote rijkdom aan vormen voorhanden is. Wie daaraan voorbijgaat, loopt de kans de boodschap van bepaalde teksten mis te verstaan. Enige gevoeligheid voor de toonzetting

DOOR
K. VAN DE TOORN
AMSTERDAM

die bij de onderscheiden genres past, kan een steun zijn bij de uitleg. Brongers' opstel kan daarbij helpen. Zonder veel opzienbarends te zeggen, vat hij de resultaten van het onderzoek op dit punt eenvoudig en helder samen. Vele bijbelgedeelten illustreren zijn beschrijving en geven daaraan kleur.

De eigenlijke behandeling van de bijbelboeken wordt gegeven in hoofdstuk 3, dat minder dan de helft van de geboden stof in haar geheel beslaat. Dr. C. Houtman bijt daarvan de spits af met een résumé van het pentateuchonderzoek van de afgelopen eeuwen. De eerste vijf bijbelboeken hebben

in de oudtestamentische wetenschap, vooral in de laatste twee eeuwen, onevenredig veel aandacht ontvangen. De oorzaak daarvan is gelegen in de twijfel rond hun auteurschap en tijd van ontstaan. Is Mozes de schrijver zoals de (bijbelse) traditie leert? Al vroeg werd die gedachte bestreden, en in de historisch-kritische wetenschap kwam daarvoor in de plaats de zgn. bronnentheorie, waaraan vooral de naam van Wellhausen verbonden is. Laatstgenoemde verklaring wil in de stof vier lagen onderscheiden, stammend uit verschillende tijden en met uiteenlopende literaire en theologische accenten, die later door een bewerker zouden zijn samengevoegd. Houtman bespreekt deze opvattingen en hun variaties, waarbij hij de nodige kritische kanttekeningen niet schuwt. Zijn eigen slotsom luidt dat de kern van de wetgeving op de historische figuur van Mozes teruggaat, in de loop der jaren verrijkt met nieuw materiaal. De historische boeken, te weten Jozua tot en met Nehemia, met uitzondering van Ruth, worden door Dr. H. H. Grosheide (†) ingeleid.

De Apeldoornse oudtestamenticus Oosterhoff voert de lezer naar de profetische boeken (met uitzondering van Daniël, dat onder de zgn. geschriften wordt behandeld). Dit opstel onderscheidt zich van de andere door steeds ook apart aandacht te vragen voor de „prediking” van de boeken. Waar het de historische vragen betreft verschilt de aanpak van Oosterhoff niet wezenlijk van die van de andere medewerkers. In de huidige gestalte van het boek Jesaja rekent hij met herinterpretatie en actualisering (Jes. 13-14 pag. 369) en ziet hij de prediking van meerdere profeten verenigd („In 56-66 treffen wij immers een veel te grote variatie in profetieën aan dan dat ze van één profeet afkomstig kunnen zijn” - pag. 372). Op andere punten is hij terughoudender. Van het boek Jona maakt hij melding van een viertal mogelijke karakterisering: allegorie, gelijkenis, historie of legende, zonder zelf een keuze te maken. Sauls korstondige profetische begeesterings, waarvan zowel I Sam 10 als - in een ander verband - I Sam 19 spreken, zijn voor hem twee onderscheiden gebeurtenissen en geen doublures. Jammer vond ik dat bij de vraag naar de identiteit van de mysterieuze „Knecht des HEREN” in Jesaja, Kores (Cyrus) niet wordt genoemd (pp. 373-5). Past juist zijn gestalte niet bij het eerste knechtslied (Jes. 42)? Opvallend is dat met het tweede knechtslied (Jes. 49) Kores uit het gezichtsveld verdwijnt (vgl. Oosterhoffs opmerkingen - pag. 372). De tekening van de Knecht krijgt dan zulke dimensies dat zijn kleren veel te groot voor koning Kores worden. Hoewel de knechtsliederen aanvan-

kelijk wel bij zijn persoon konden aansluiten, stegen ze boven hem uit en werden tot beeld van Hem „die komen moest”.

De R.K. Prof. van der Ploeg sluit dit boek af met een behandeling van de „geschriften” uit het Oude Testament. Daaronder vallen, naast de Psalmen en de wijsheidsliteratuur, ook Ruth, Esther en Daniël. Vergeleken met hun omvang en rijkdom ontvangen de boeken Psalmen, Spreuken en Job slechts een spaarzame aandacht. Hier tekent zich een bezwaar af, dat ook voor veel andere gedeelten van dit handboek geldt. De aandacht wordt zo gefixeerd door de literaire en historische probleem-

gevallen, dat het luisteren naar de inhoud van de geschriften daarbij ver achter blijft. Wordt zo niet dezelfde fout gemaakt als door de leraar, die zich zo laat opeisen door die ene moeilijke leerling, dat de rest van de klas daaronder lijdt?

Met de laatste opmerking zeg ik al iets over het boek als geheel. Daarover nog het volgende. Uit de bespreking van de verschillende onderdelen blijkt wel, dat het hier gaat om een leerboek, geen lees- of kijkboek, zoals de illustraties kunnen suggereren. Van de „geïnteresseerde Bijbellezer”, die de uitgever als eerste lezer van dit werk op het oog heeft, wordt zodoende

het nodige doorzettingsvermogen verwacht. Of dat in voldoende mate zal worden opgebracht, valt te betwijfelen. Bovendien blijft het de vraag of de volhardende lezer nu echt loon naar werken ontvangt. Men krijgt een goede indruk van de problemen die zich voordoen bij de inleidingsvragen naar de datum, de eenheid en het auteurschap van de boeken en bij de vergelijking van de bijbelse geschiedschrijving met de bevindingen van moderne historici. Dergelijke informatie leidt echter niet direct tot een beter verstaan van de Schrift. Het is toch opmerkelijk dat in een tijd waarin de bijbelwetenschap zo'n toevloed van gegevens te verwerken heeft gekre-

EEN PSALMGEBED

In onze artikelen over dr E. Schillebeeckx noemden wij zijn „psalmgebed”, dat aan het eind van het boek „God is ieder ogenblik nieuw” werd afgedrukt. Vanuit onze lezerskring werd verzocht, dit gebed in ons blad op te nemen — temeer daar het een zuivere blik op deze theoloog geeft.

Daar wij thans de nodige toestemming van de uitgever Amboboeken, Baarn, mochten ontvangen, geven wij het psalmgebed gaarne door. Nog even dit.

Aan het slot van de 20 uren durende interviews stelde H. Oosterhuis enkele vragen aan Schillebeeckx over liturgie en gebed. De laatste antwoordde onder meer:

„Gebed - en dat is toch mystiek, anders weet ik niet wat het nog kan zijn - gebed zonder sociaal engagement vervalt tot sentimentaliteit. En sociaal engagement zonder gebed wordt grimmig, zelfs barbaars. Ik wil in de liturgie de eenheid van mystiek en engagement beleven, zoals ik ook in het politiek engagement de eenheid van stille bezinning en actieve inzet wil beleven”.

Oosterhuis vroeg hem: „Spreek jij met God? Zoals een mens met zijn vriend?” Het antwoord luidde:

„Ja, en daar heb ik nooit moeite mee gehad. Toen ik jong was anders dan nu, toen ging het vanzelfsprekend, met roomse blijheid. Nadien is het wel kritischer geworden. Maar toch, dat naïeve gewoon met God spreken is gebleven. Ik denk ook dat je alleen óver God kunt spreken, als het spreken met Hem voorafgaat”.

Daarop volgde het verzoek, dit boek met een psalm te beëindigen.

DOOR
D. W. L. MILO
DALMALLY

Een psalmgebed

Zijt Gij alleen een God	
die in de nabijheid is;	
ook niet een God ver weg?	Jer. 23 : 23
Gij zijt een verborgen God.	Jes. 45 : 15
Of verbergt Gij voor ons uw gelaat,	
om te zien hoe het ons dan vergaat?	Deut. 32 : 20
En toch:	
Gij bedroeft en vernedert niet.	Klaagl. 3 : 33
Gij laat U zoeken door hen	
die niet naar U vragen,	
Gij laat U vinden door hen	
die U niet zoeken.	Jes. 65 : 1
Zoek ik U in de leegte?	Jes. 45 : 19c
Ik hoor wel: 'Ik, de Heer, meld u heil	
en verkondig wat recht is'	Jes. 45 : 19d
Maar, armen en misdeelden zoeken water	
en het is er niet,	
hun tong is van de dorst verdroogd.	Jes. 41 : 17
Hoe kan mijn ziel dan verstillen	
om U, God, die mijn redding zijt?	Ps. 62
Mocht Gij mensen vinden die recht doen!	Jes. 64 : 4
Dán kunnen allen wij zeggen:	
Gij zijt onze God,	
een bevrijder van mensen.	
Gij hebt mijn roepen gehoord.	
Gij hebt me verhoord en gezegd:	
'Wees niet bang', -	Klaagl. 3 : 57
'Zie, iets nieuws ga Ik maken;	
het is al aan het kiemen,	
ziet gij dat niet?'	Jes. 43 : 19
Heer, ik geloof.	
Kom mijn ongelooft te hulp.	Marc. 9 : 24b
En leer mij, arme dwaas,	
Hoe dat ik bidden moet.	(G. Gezelle)

gen, de uitleg van de bijbelse boodschap steeds aarzelder lijkt te worden. Daarmee wil ik geen pleidooi voeren voor een zalige onwetendheid of de staf breken over alle wetenschappelijke inspanning. God wil ook uit heel ons verstand bemind worden. Maar als wij belijden dat in de Bijbel de HERE zich aan ons openbaart en tot ons spreekt, moeten wij onze oren liever spitsen voor wat Hij ons te zeggen heeft, dan eerst willen weten hoe dat allemaal in zijn werk is gegaan. De studie van de vorm, en alle moeilijkheden die daarmee samenhangen, moet vervolgens het begrip van de inhoud verrijken. Waar die volgorde omgekeerd wordt, begint al snel de argwaan te overheersen. Nu zou ik de medewerkers van het Bijbels Handboek zeker niet voor sceptici willen uitmaken, daarvoor kennen we ze te goed uit andere geschriften. Wie echter hun opstellen uit dit boek voor representatief zou houden, kreeg een armoedige indruk van de oudtestamentische wetenschap. Men lijkt te beducht de verkondiging met de wetenschappelijke studie samen te laten gaan. Toch vraagt juist het object van onderzoek, Gods openbaring, om een benadering waarin de aandacht voor literaire en historische

vragen hand in hand gaat met een bijbelse theologie. Hoe komt het dat die twee elkaar nu lijken te bijten? De reden daarvoor moet waarschijnlijk gezocht worden in de humanisering van de Schrift. De Bijbel wordt dan het produkt van begaafde schrijvers en dichters. Men mag dan nog hoog opgeven van haar kwaliteiten, maar ze verliest het gezag van Gods Woord. Liever dan van „openbaring” spreekt men dan van „gelooftsgetuigenissen” (vgl. bijv. pag. 11). Ligt een dergelijke houding niet ten grondslag aan de opmerking, dat „wishful thinking” een huiselijke term voor het perfectum propheticum is? (pag. 184). Als een profeet, door de Geest gedreven, de toekomst in de voltooide tijd beschrijft, is dat toch iets heel anders dan een uiting van zijn menselijke verlangens? De Psalmen worden tot twee keer toe de „Spiegel der religieusiteit van de besten van Israël” genoemd (pp. 429, 431; citaat van N. Peters, door J. P. M. van der Ploeg met instemming aangehaald). Op die manier wordt de Bijbel het produkt van een geestelijke élite voor een geestelijke élite. Wie geen homo religiosus is of een literaire fijnproever, heeft er geen boodschap aan. Ik noem deze punten

omdat ze een bepaalde mentaliteit verraden. Niet alle medewerkers geldt dit bezwaar. Desondanks is het goed er even bij stil te staan, omdat deze houding in theologische boeken met een wetenschappelijke signatuur regelmatig naar voren komt. Als de moderne bijbelwetenschap een brug wil slaan naar de gemeente, doet ze er goed aan zich op haar beurt te laten onderrichten door het geloof van de gemeente. Nu blijven het al te vaak specialisten die zich tot leken richten, in plaats van gelovigen die hun kennis met medegelovigen delen.

Tenslotte nog wat over de uitvoering van het boek. Het geheel is stevig ingebonden en op kwaliteitspapier gedrukt met een duidelijke letter. Helaas is de uitgever niet tegemoetgekomen aan de wens naar betere kaarten. Op pp. 30-31 wordt nogmaals kaart III uit deel I gegeven, waarbij het bezigen van de moderne en oude geografische namen naast elkaar nogal verwarrend is. Op pp. 32-33 wordt de naam Merenptah op twee wijzen gespeld. Nuttig zijn de chronologische tabellen op pp. 135-140. Er zijn nogal wat foto's die ook gemist hadden kunnen worden, wat de prijs van het boek (f 82,50) ten goede zou zijn gekomen.

verzet tegen een verkeerde hantering van de kerkorde.

We zullen de naamsaanduiding wel tegen deze achtergrond moeten zien. Maar of men er gelukkig mee moet zijn? Reeds het eerste artikel van het akkoord verwijst naar het gegeven waarmee zo vele gereformeerde kerkordes inzetten: „In de gemeenten van Christus behoort alles in goede orde te gebeuren.” Dit begrip orde is ontleend aan 1 Cor. 14, waar Paulus zegt, dat alles in de gemeente betamelijk en in goede orde dient te geschieden (vs. 40). Achter dát woordgebruik ligt niet maar een neutrale opvatting in de zin van: pas toch op voor wanorde! Dat kan men overal wel zeggen. Er moet nu eenmaal orde zijn. Maar op zo'n neutrale manier spreekt Paulus niet. Hij bedoelt, dat in de gemeente oog zal zijn voor de orde van de Geest. Waar de Geest is, daar hanteert Hij zijn eigen orde.

Verzwarend

Een kerkorde dient men te lezen in het licht van het werk van de Heilige Geest. Instituut en Geest staan niet tegenover elkaar, kerkorde en Geest sluiten elkaar niet uit. Maar de Geest schept zijn eigen vormen en Hij hanteert - zo hebben de gereformeerden het altijd gezien - ook zijn eigen orde. Daarom hebben we in de hier gebruikte uitdrukking: Akkoord van kerkelijke gemeenschap, te maken met een verschralling. En tegelijkertijd dienen we het een verzwarend van het begrip te noemen.

Wanneer we in rekening brengen, dat de gereformeerde traditie óók spreekt van een kerkelijk akkoord en zij zag dit akkoord in de overeenstemming in de belijdenis, dan is het wel een wat geladen term. De harten stemmen, als het goed is, samen in de belijdenis, die gemeenschappelijk is aanvaard. Daarin accordeert men met elkaar. Daarom heeft men als teken van dit accorderen ook altijd de belijdenis ondertekend. Het behoort tot de uitzonderingen in de gereformeerde traditie dat men de kerkorde ondertekent. Men aanvaardt die en men leeft eruit en ernaar in de kerken. Daarom kan men op het spraakgebruik van het woord „Akkoord” dunkt me, terecht bezwaar maken.

Woordentwist

Overigens dienen we een afkeer te hebben van woordentwist. Immers ook de Nederlands Gereformeerde Kerken willen blijven bij de leer van de kerk naar de „Formulieren van Enigheid” (Art. 31). En in de Verklaring die we voorin het boekje aantreffen, staat te lezen, dat de eenheid der kerken allereerst en ten diepste bestaat in hetzelfde geloof, in de gehoorzaamheid aan het Woord van God en in de gemeenschappelijke belijdenis. „Zij verklaren in dat belijden van de waarheid van de Heilige Schrift, zoals in de drie Formulieren van Enigheid is uitgedrukt, haar eenheid en de grond voor haar samengaan te vinden” (blz. 11). Dat is altijd het hart van het kerkelijke leven geweest. En het is de bedoeling om bij dit onvervreemdbare centrum van het kerkelijke leven te blijven.

Toch vindt men in deze kerkorde sporen van het eigene van het kerkelijke leven der Nederlands Gereformeerde Kerken. Men heeft moeite gedaan om elkaar mee te krijgen. En de huidige situatie

Persschouw

„De commissie voor contact en samspreking met andere kerken” verzocht mij onderstaand stuk van de hand van prof. dr W. van 't Spijker, geplaatst in het „Reformatisch Dagblad” van woensdag 20 april 13e jrg. no. 17, over te nemen in deze rubriek van ons blad. Vanwege het belang van de zaak voldoe ik graag aan dit verzoek. Het uitgebreide artikel bevat een nauwkeurige toetsing van het „Akkoord van kerkelijk samenleven van de Nederlands Gereformeerde Kerken” - Breukelen 1982. Hier volgt het:

Toetsing aan de maatstaven van Voetius

Akkoord kerkelijk samenleven van de Ned. Geref. Kerken

BREUKENLEN - Een klein boekje van 31 bladzijden vormt de kerkorde van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Het is na een langdurig overleg binnen deze kerken tot stand gekomen. De kerkeraden hebben er hun oordeel over kunnen vormen, de regionale vergaderingen zijn ermee bezig geweest en tenslotte heeft de landelijke vergadering van Breukelen-1982 het vastgesteld en laten uitgeven.

Nu vormt de kerkorde in de trits die onder gereformeerden graag gebruikt wordt, die van Schrift, belijdenis en kerkorde, de laatste.

Men kan zeggen, dat het kerkelijke leven naar gereformeerde gedachte in principe berust op de Schrift, zoals deze in de belijdenisgeschriften gehoord is. Maar het is evengoed gereformeerde overtuiging en zelfs in de belijdenis uitgesproken, dat de orde van de kerk niet een onverschillige zaak is.

De geestelijke bestuurswijze, die de Heere ons zelf geleerd heeft, is in de Schrift te vinden. Daarom schuilt er reeds in de structurering van het kerkelijke leven een schriftuurlijk en ook een confessioneel element. Deze vormen dan ook de belangrijkste maatstaf waarnaar men een kerkorde heeft te beoordelen. Maar daarnaast zijn er ook nog andere maatstaven.

Voetius

Voetius heeft in zijn bekende werk over het kerkrecht een aantal vereisten opgesomd, waaraan een goede kerkorde moet voldoen. Het zijn er in totaal zeven (Pol. Eccl. T. I, p. 255 ss.). Ze zijn kort samengevat de volgende: de bepalingen van de kerkorde moeten de gewetens niet rechtstreeks willen binden; zij mogen nimmer als altoosdurend of eeuwig worden voorgesteld; zij moeten geen zaken bevatten, die behoren tot allerlei particuliere gevallen; zij moeten handelen over zuiver kerkelijke zaken; zij moeten zo weinig mogelijk in getal zijn; ze dienen duidelijk en kort te wezen ze moeten niet al te streng worden opgelegd, zodat ze met goddelijke voorschriften worden gelijk gesteld.

Wanneer we het kleine boekje, dat de codes bevat van het kerkelijk leven der Nederlands Gereformeerden, met deze Voetiaanse maatstaven meten, kan er geen

twijfel over bestaan, dat we hier te maken hebben met een kerkorde in gereformeerde zin. Men vindt nergens een spoor van gewetensbinding. De kerkorde zelf is beslist niet als altoosdurend of eeuwig geldend gedacht. Ook ontbreekt elke vorm van casuïstiek. Het gaat erin om zuiver kerkelijke zaken.

Weinig in getal: ook daaraan voldoet deze kerkorde. De bepalingen zijn duidelijk en kort. En men mag met grond vermoeden, dat wat erin staat niet al te streng wordt opgelegd zodat gelijkstelling met goddelijke voorschriften te vrezen zou zijn. Voetius zou er plezier in gehad hebben, wanneer hij tenminste zijn eigen normen gerespecteerd heeft en er is geen reden om te twijfelen aan het laatste, gezien de grote zorgvuldigheid waarmee hij zich placht uit te drukken.

Eerste concept

Reeds in 1972 werd een eerste concept van het Akkoord van kerkelijke gemeenschap aangeboden. Na tien jaren ligt nu de uiteindelijke versie voor ons. Eigenaardig, eigensoortig misschien is de naam die het boekje heeft ontvangen. Men noemt het niet een kerkorde, maar een akkoord van kerkelijk samenleven. Waarschijnlijk heeft men wat moeite met het eerste begrip.

Een kerkorde is voor veel mensen, ook voor veel gereformeerde mensen, een vreemd boekje. De klank van het woord is voor menigeen negatief. En dit zal wel in bijzondere mate gelden voor de Nederlands Gereformeerde Kerken. Hun geschiedenis laat zich voor een deel beschrijven onder het thema: verzet tegen de kerkorde, of misschien beter gezegd:

weerspiegelt zich in dit boekje. Een voorbeeld daarvan is, dat zij die geroepen worden tot de dienst des Woords een deugdelijke opleiding tot deze dienst gevolgd moeten hebben (Art. 5). Het is een formulering die is ingegeven door het feit, dat toekomstige predikanten binnen deze kerken hun opleiding aan verschillende instituten ontvangen. Maar aan wie staat de beoordeling van de deugdelijkheid van een instituut?

Een ander punt is dat van de gang van zaken, wanneer een ambtsdrager zijn ondertekening van de belijdenis niet langer voor zijn rekening neemt. Hij zal in de uitoefening van zijn ambt niet kunnen voortgaan, tot hij zich nader zal hebben verklaard ten genoegen van zijn kerkeraad. Het is niet duidelijk, waarom hier een regionale vergadering geen recht van spreken heeft, terwijl immers daar wél de ondertekening van de belijdenis gevorderd wordt (Art. 17).

Sacramenten

Er is enig verschil ten aanzien van de bediening van de doop en van het avondmaal, wanneer het gaat om het gebruik van het formulier. In het eerste geval heeft de sacramentsbediening plaats „met gebruikmaking van het desbetreffende formulier”. In het tweede geval moet de bediening plaats hebben, gepaard gaande „met schriftuurlijke onderwijzing in de lijn van een daartoe bestemd formulier”. Waarom hier niet die strakkere lijn als in het eerste geval?

Aan de situatie gebonden lijkt de uitspraak van art. 31. De kerken zullen elkaar helpen en dienen in het behartigen van zaken die zij gemeenschappelijk hebben. „Zij mogen daarbij niet over elkaar heersen, maar zullen geduld met elkaar hebben en samen de tijd van God verwachten waarin Hij de weg duidelijk zal maken.” Inderdaad is het een gereformeerd beginsel dat geen kerk over een andere, geen ambtsdrager over een andere heerschappij zal voeren. Geduld is in de kerk ook een zeer schone zaak. Maar kan het wel eens opraken? En hoe lang en ten aanzien van welke kwesties moeten wij de tijd van God verwachten, waarin Hij de weg duidelijk zal maken?

Bekrachtiging

In art. 34 herkennen we de discussies en ook de situatie. Een besluit van een regionale of landelijke vergadering zal door de plaatselijke kerk bekrachtigd worden en in onderlinge liefde nagekomen. Dat is de regel. Hoe die bekrachtiging geschiedt wordt niet omschreven. Het kan stilzwijgende approbatie zijn. Het kan echter ook een niet-bekrachtiging beteken. Om wat voor besluiten gaat het dan? En wat is de zin van een rekenschap, die daarvan (de niet-bekrachtiging) aan de zusterkerken moet worden afgelegd? En wat is het heil, het welzijn van de kerken in dit verband? Blijkbaar is er vrees voor de macht van de ouderwets-gereformeerde meerdere vergadering. Deze macht kan misbruikt worden. En het recht tot Reformatie moet

ook kerkordelijk gewaarborgd blijven, dat is zeker. Maar zijn hier de formulieren niet wat vaag?

Hetzelfde zou kunnen worden opgemerkt van de functie die men pleegt aan te duiden met het woord kerkvisitatie. Het is een middel dat verkeerd gebruikt kan worden. En het is zeker niet een hoger kerkelijk ambt, zoals de independenten de gereformeerden aanwreven. Maar daarom juist zou men het niet zo facultatief moeten stellen: Het staat een regionale vergadering vrij enigen uit haar midden aan te wijzen, die de kerkeraden bezoeken en over hun bevindingen rapporteren. Er moet nu wel iets heel bijzonders aan de hand zijn, wil men kerkvisitatie houden, terwijl juist een geregelde en broederlijke vorm van onderlinge hulp zegenrijk kan werken.

Geen verandering

Ook Voetius zou, ondanks zijn eigen maatstaven, nog wel wat op dit kleine boekje kunnen zeggen. Maar, zoals we zeiden, het is niet eeuwigdurend. De laatste bepaling stelt zelfs, dat indien het bevorderlijk is voor de oefening van de gemeenschap met kerken van eenzelfde belijdenis, de artikelen óók veranderd en óók vermeerderd kunnen worden. Zo behoeft - en dat is bijzonder gereformeerd gedacht - zelfs een kerkorde geen verandering te vormen voor het zoeken van dié eenheid der kerken, waartoe wij allen naar de Nederlandse Geloofsbelijdenis gehouden zijn.

Schepper en Voleinder van de geschiedenis. Maar een trouwe en liefdevolle Vader, die omziet naar Zijn in zonde gevallen (mensen-) kinderen, en die in heilige rechtvaardigheid Zijn Zoon, Jezus Christus, de kruis-dood-ter-verzoening laat sterven... neen, zo is God voor een Jehovah's getuige niet. 'Schepping' jawel! 'Zondeval' - mogelijk? Maar 'verlossing' - nee, daarvan weet een Jehovah's getuige (eigenlijk) niets! Nou ja, hij kan daarover wat inhoudsloze uitdrukkingen ten beste geven, om op die manier bij twijfelende christenen een voet tussen de deur te krijgen, zo niet letterlijk, dan toch zeker figuurlijk.

Slaaf van mensen of van God?

Ik schreef hierboven: 'Wisse vertolkt de boodschap, die Nico Klein heeft'. Ik moet het anders zeggen. De levensgeschiedenis van Nico Klein zelf is een 'boodschap', zoals ten diepste de levens van alle mensen 'iets te zeggen hebben', 'iets beteken-en'.

Die geschiedenis begint al in 1952, als Nico Klein op een bepaald, wat moeilijk moment in zijn leven ingenomen wordt door het verhaal over een nieuwe wereld, die met vriendelijke drang werd verteld door een Jehovah's getuige.

Die geschiedenis vervolgt met het lezen van de Wachttorens, met huiskamerstudies van het 'blauwe boekje', met bezoeken aan de Koninkrijkszaal, met uiteindelijk pioniersdienst in Zeeuws-Vlaanderen (het werk van een evangelist, maar dan met een hol evangelie). Die geschiedenis eindigt tenslotte, in 1979/80, na vele ups maar nog veel meer 'downs' in pure ontgoocheling.

De vroegere pionier Nico Klein, en zijn vrouw, breken met de Jehovah's getuigen. Terugziende op hun leven constateren ze hoe ze 'geheersenspoeld' zijn, en door een ijzeren regime in het lid gedwongen. Hoe ze een kleine 30 jaar in een keurslijf hebben gelopen, terwijl ze de mond vol hadden over vrijheid en verlossing. Aan het slot van het boek zegt Nico Klein het aldus:

'Toen dacht ik dat ik het voor Jehovah deed, maar ik was een slaaf van mensen.

Nu ben ik een slaaf van God, een blijde slaaf, en ik doe het voor de mensen'.

De ontspannenheid, waarmee hij deze woorden spreekt, is een teken ervan, dat hij zich in Christus verlost weet, en als God's kind aangenomen, uit genade!

Geen dorre beschouwing, maar harde realiteit

Wat Wisse in dit boek biedt, is geen beschouwing over Jehovah's getuigen, maar de harde realiteit van het leven van één van die Jehovah's getuigen.

Boekbespreking

Ontgoocheling onthuld

De Jehova's getuigen blijven boeien, al was het alleen maar door hun niet-aflatende ijver en hun onverstoerbare vriendelijkheid. Wat bezielt die mensen toch, dat ze door weer en wind hun boodschap aan iedere deur trachten te slijten? Vormt hun inzet en volharding om mensen ertoe te bewegen ook een 'getuige van Jehovah' te worden, niet een beschamend voorbeeld voor ons? Hoe houden ze het vol, om week

in, week uit, avond aan avond te besteden aan Wachttorens studies, bijeenkomsten in de koninkrijkszaal, aan prediking... een complete werkweek, bijna? Wat bezielt toch die mensen, die zich 'getuige van Jehovah' noemen? Dát is de centrale vraag in een boek van de hand van de journalist A. P. Wisse (Nederlands Dagblad).

Een trieste geschiedenis

Wisse schreef niet zijn eigen verhaal, maar legde de trieste levensgeschiedenis vast van een voormalig Jehovah's getuige: Nico Klein uit Rotterdam.

Je zou zo kunnen zeggen: Wisse

voert het woord voor Nico Klein, en vertolkt diens boodschap, diens waarschuwing aan het adres van Jehovah's getuigen, maar vooral ook aan het adres van hen die grote kans lopen 'erin te lopen', misleid door de 'niet aflatende ijver' en 'onverstoerbare vriendelijkheid'. Die twee eigenschappen kunnen ze toch niet van zichzelf hebben, dat kan toch geen mens opbrengen?

Dus - zo denken velen - dat geloof van een Jehovah's getuige moet toch wel heel diep zitten, en oprecht gemeend zijn. Zou er dan toch niet iets waars, iets echts schuilen in wat de Jehovah's getuigen ons vertellen? Zouden zij dan toch ook niet iets van God's Openbaring hebben be-/gegrepen; zouden zijn toch ook niet kinderen van God kunnen zijn - kinderen met onbegrijpelijke kronkels weliswaar, maar toch...?!

Ze lezen toch ook de Bijbel, ook al is het dan in een eigen vertaling - de 'wereld vertaling' -?! En ook wij hebben toch onze fouten...?!

Jehovah's getuigen weten niet, wat geloven is

Als er één ding is, dat ons uit het levensverhaal van Nico Klein duidelijk wordt, is het wel dit: Jehovah's getuige' zijn heeft niets - maar ook niets! - te maken met een hartelijk vertrouwen in God, de Here. Voor een Jehovah's getuige is Jehovah zeker wel de

„Zending en ontwikkelingwerk”

Onder het thema „Zending en ontwikkelingwerk” organiseert de Bijbelse en Medische Zendings Gemeenschap op zaterdag 18 juni een ontmoetingsdag. Dirk Frans, die reeds verschillende jaren in Bangla Desh heeft gewerkt, zal spreken over „de mogelijkheden en moeilijkheden van een christen-ontwikkelingswerker”. Zijn vrouw Nel zal spreken over „de rol van een christenvrouw” in een dergelijk moslimland.

Ad en Josien Los, die zojuist uit

Nepal zijn teruggekeerd, zullen recente indrukken over hun werk weergeven. Ook zal er afscheid genomen worden van de families Frans en IJmker en Maarten van den Dool, die binnenkort naar Azië hopen te vertrekken.

De ontmoetingsdag zal worden gehouden in het gebouw van de Reformatorische Bijbelschool aan de Krakelingweg 10 in Zeist. A.n.vang 10.00 uur. Nadere inlichtingen via 03404 - 1 37 41.

Uit breder kring

Kerkdiensten vakantie-gangers Duitsland

Ten behoeve van vakantiegangers worden op 10, 17, 24 en 31 juli a.s. kerkdiensten belegd door de Evangelische Kirche in Oberndorf (Kirchenkreis Wittgenstein) in de Nederlandse taal. Voorganger: Pastor E. L. Judt. Aanvang van deze diensten: 4.00 uur n.m.

Jeugdkampen

Evenenals voorgaande jaren zal de Ned. Geref. Kerk te Eindhoven deze zomer jeugdkampen organiseren. Deze kampen zijn bedoeld voor kinderen tussen 12 en 18 jaar. Naast bijbelstudie zullen we ons bezig houden met sport, spel, toneel, volksdansen enz. We willen iedereen hiervoor har-

telijk uitnodigen. Het eerste kamp is voor kinderen van 12 t/m 15 jaar en zal gehouden worden van 30 juli t/m 6 augustus. Het tweede kamp is voor kinderen van plm. 15 tot 18 jaar en zal gehouden worden van 6 t/m 13 augustus.

Voor inlichtingen en opgave:
G. van Gurp (12 t/m 15 jaar)
Meidoorngaard 1
5283 EK Bostel
Tel. 04116 - 7 44 52
J. v. d. Heijden (15 t/m 18 jaar)
Schoutstraat 7
5663 EX Geldrop
Tel. 040 - 85 36 48

Vrouwencontactdag 1983

Deze zal D.V. dit jaar gehouden worden in Apeldoorn, en wel op zaterdag 24 september. Spreker zal zijn Prof. Dr. W. H. Velema te Apeldoorn. Nadere gegevens volgen nog.

De Here heeft thuis gehaald

PETRONELLA BARNEVELD-DOKTER

op de leeftijd van 73 jaar.

„In het huis mijns Vaders zijn vele woningen”
(Joh. 14 : 2)

Kampen:	H. Barneveld
Amstelveen:	M. A. M. de Groot-Barneveld
	K. H. de Groot
	Jan-Michiël
	Henk-Peter
	Djoeke
	Petra
Medemblik:	D. Barneveld
	F. H. Barneveld-Miske
	Jan-Peter
	Stephan
	Rob
Dronten:	H. D. Barneveld
	H. C. Barneveld-van der Ploeg
	Klaas-Jan
	Erik
Heerenveen:	H. P. Barneveld
	B. Barneveld-van Dijk
	Marieke
	Irene

6 juni 1983
Engelenbergstraat 6
8266 AC Kampen

De begrafenis zal D.V. plaats vinden op vrijdag 10 juni op de nieuwe algemene begraafplaats aan de Bovenbroeksweg (West) te Kampen. Vertrek vanaf de aula van het Stadsziekenhuis te Kampen om 11.00 uur.

„Want Gij zijt mijn verwachten,
Here, Here, mijn vertrouwen van mijn jeugd aan.”
(Psalm 71 : 5)

Heden nam de Here tot Zich onze lieve vader, grootvader en zwager

GERRIT VAN 'T HOF

sinds 5 mei 1960 weduwnaar van Teuntje de Kluyver
op de leeftijd van 88 jaar.

Heemse:	W. van 't Hof
	B. van 't Hof-Veurink
Slidrecht:	A. van 't Hof
	L. van 't Hof-van der Wiel
Slidrecht:	A. Kadijk-van 't Hof
	E. Kadijk
Kampen:	E. Stolk-van 't Hof
	H. Stolk
Slidrecht:	E. A. de Kluyver
	en kleinkinderen

3361 VP Slidrecht, 2 juni 1983
Middeldiepstraat 41

De begrafenis heeft maandag 6 juni op de begraafplaats te Slidrecht plaats gehad.

herplaatsing, nu met
het juiste telefoon nr.

redt
een
kind:

achter deze dringende roep om hulp
staan stuk voor stuk
al die ondervoede en vastgelopen kinderen
waar wij uw hulp voor vragen.
hulp voor ieder kind afzonderlijk,
met zijn eigen geschiedenis,
met zijn honger, zijn ellende, zijn verdriet,
zijn eenzaamheid...

bel onze secretaresse nu!
03443-2079 (ook 's-avonds)

een financiële adoptie kost f 60,— per maand
en voor aanvullende hulp van een kind
thuis is f 30,— per maand nodig.
u krijgt een foto van het kind.

stichting

redt een kind

secr.: dr. guépinlaan 23 — 4032 nh ommeren (gld)
postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te
hatten
bank: A.B.N. — Doorn, rek.no. 37.73.32.860

Zoekt U
in 't voor- of naseizoen
voor uw groep ruimte?
Wist U dat

Evangelische Camping „t BELOOFDE LAND”

voor grote en kleine groepen
accommodatie heeft?

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Tel. 03429 - 2942

Huwelijksbemiddeling voor Christenen

STICHTING HVC
Tel. 075-287568

VOOR UW DRUKWERK NAAR

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

NOOITGEDACHT 3 — 3701 AL ZEIST — TELEFOON 03404 - 22452

Het bekende boek van ds. Spier, 'Jehovah's getuigen en de Bijbel', geeft een uitstekend overzicht van de dwaalleringen van de Jehovah's getuigen (ik kan het u van harte aanbevelen).

Dit boek van Wisse verschaft echter een pakkende impressie van het leven van een Jehovah's getuige. Het leert ons, meer dan een beschouwing, hoe een dergelijke dwaalleer een mens in de greep kan krijgen; en ook, hoe een mens in die ban kan blijven. Al is het maar uit pure ontgoocheling... 'wat moet ik anders?'; 'als ik eruit stap als Jehovah's getuige, ben ik tegelijk al mijn vrienden en kennissen kwijt... ik blijf dus maar! Zo bezien moeten we Jehovah's getuigen met warme liefde tegemoet treden, in plaats van ze af te schepen. Maar we spelen met vuur, want de Jehovah's getuigen ontkennen en bestrijden het evangelie in de kern; ze zeggen niet 'Jezus Christus is Heer'. Ze spreken dus niet uit Heilige Geest. Dan moet het wel uit een boze geest zijn'.

Wisse heeft een waardevol boek geschreven. Hier en daar zou ik best wat opbouwende-kritische vragen willen stellen. Maar daarvan zie ik welbewust af. De strijd tegen de boze geest achter de Jehovah's getuigen - die tegelijkertijd een strijd vóór de Jehovah's getuigen zelf behoort te zijn - is belangrijker dan een enkele aanmerking op Wisse.

Van harte aanbevolen dus: „Ontgoocheling onthuld”.

A. W. Biersteker

Recensie van: A. P. Wisse
De Jehova's getuigen aangeklaagd
- een onthullend verhaal - 1982,
Kok-Kampen, 143 pag. - f 14,95

Kerknieuws

Radiokerkdienst

Uitgaande van de Ned. Geref. Kerk te Ede zal op zondag 7 aug. a.s. een radiokerkdienst worden verzorgd, waarin hoopt voor te gaan ds. C. P. Plooy.

Alkmaar

De kerkeraad van de Ned. Geref. Kerk te Alkmaar verzoekt predikanten, die in de vakantieperiode in de omgeving van Alkmaar zijn en die bereid zijn in één of meerdere diensten aldaar voor te gaan, contact op te nemen met J. Schepers, Breelaan 23, Oudorp, tel. 072 - 15 33 63.

Regio Dordrecht/Gorinchem

Uit een persverslag van de vergadering van de Nederlands Gerefor-

meerde kerken regio Dordrecht/Gorinchem, gehouden op 24 maart 1983 en 28 april 1983 te Dordrecht, citeren wij het volgende:

1. Namens de roepende kerk van Dordrecht worden ds. C. v. Leeuwen en ds. W. G. Visser, die zijn uitgenodigd om het onderzoek van kand. J. Horsman bij te wonen namens de regio Utrecht, welkom geheten.

Het onderzoek naar artt. 5 en 6 van kand. J. Horsman wordt als volgt geregeld:

- a. preekvoorstel te houden door kand. J. Horsman.
- b. onderzoek aangaande exegese N.T., exegese O.T., onderzoek geloofsleer, ethiek en kerkgeschiedenis, te vragen door resp. de predikanten Veldstra, van Atten, v. d. Dussen, Louwerse en (2e maal) van Atten.

Als eerste onderdeel van het onderzoek houdt kand. Horsman een preekvoorstel uit Matth. 18:21-35 in samenhang met Gen. 4:23-26 met als thema: „Gods oproep tot schuldvergeving in het licht van Zijn schuldgeving door het offeren van Zijn Zoon”. Na bespreking van dit voorstel wordt het onderzoek voortgezet in het door kand. Horsman beantwoorden van vragen gesteld n.a.v. eerder genoemde vakken.

Zowel het preekvoorstel als het beantwoorden van gestelde vragen doen de vergadering besluiten br. Horsman met vrijmoedigheid toe te laten tot de volle dienst des Woords en der sacramenten.

Ds. Veldstra brengt kand. Horsman de gelukwensen van de vergadering over en wenst hem een goede en gezegende voortgang toe bij zijn arbeid in de gemeente van Dordrecht en Zwijndrecht. De voorzitter sluit zich gaarne bij deze gelukwensen aan en bidt kand. Horsman en diens echtgenote Gods onmisbare zegen toe. Na voorlezing van de opgestelde tekst betuigt br. Horsman door middel van handtekening instemming met de leer der kerk, t.w. de drie formulieren van enigheid. De kerken van Zwijndrecht en Dordrecht delen mede dat br. Horsman op 10 april a.s. als predikant zal worden bevestigd. Aangezien hij reeds als pastoraal werker aan beide kerken was verbonden, zal niet weer tot een intrededienst worden overgegaan.

2. Brief kerk van Langerak. Mede in verband met brief van br. Officer (zie hierna) vraagt Langerak zich af of, en zo ja, in hoeverre een regio, die een broeder onderzoekt en toestaat te staan naar het ambt van dienaar des Woords, in het midden der kerken, daarmee een verantwoordelijkheid aanvaardt en behoudt bij of tot aan het krijgen van een beroep. De vergadering onderkent dat bij uitblijven van een beroep de situatie ontstaat dat:

- a. de kandidaat (en soms diens gezin) in financiële problemen kan geraken en op een uitkering krachtens de bijstandswet kan worden aangewezen;
- b. psychisch door een dal gaat, waarbij de dan zo noodzakelijke pastorale begeleiding vaak ontbreekt.

Los van de vraag of de theologische studiebegeleiding een handreiking moet of kan doen, rekent de regiovergadering het zich tot haar eerste en eretaak de kandidaat pastoraal te begeleiden en hem bij de voortduur die hulp te bieden die hem de blijmoedigheid bij het uitzien naar een beroep vanuit de kerken kan vergemakkelijken. De vergadering wil dit in de gegeven omstandigheden nadrukkelijk uitspreken en zien vastgelegd.

In een brief van br. Officer deelt deze mede zich beroepbaar te hebben gesteld in de Nederlands Hervormde kerk en zich te hebben onttrokken aan de Nederlands Gereformeerde kerk. De regiovergadering betreurt ten zeerste de omstandigheden welke aan dit besluit ten grondslag lagen en neemt met leedwezen kennis van zijn onttrekking aan de Nederlands Gereformeerde kerken.

3. De kerk van Culemborg krijgt op haar verzoek, mede gehoord het door de daartoe benoemde commissie uit de kerken van Leerdam en Dordrecht uitgebrachte advies, bewilliging, zo daartoe redenen ontstaan, de kerken te verzoeken een tweetal kollekten per jaar te houden. De voorzitter wenst de broeders uit Culemborg Gods zegen bij de voortgang van hun beroepingswerk.

4. In verband met het a.s. vertrek van ds. v. d. Dussen naar Haarlem zal de kerk van Hardinxveld-Giessendam binnenkort vaceren. De regiovergadering benoemt ds. v. Atten als consultant.

De roepende kerk zal, in samenwerking met de kerk van Sliedrecht conform art. 7 Aks namens de regio een goed getuigenis doen uitgaan inzake ds. v. d. Dussen t.b.v. de regio Amsterdam-Haarlem.

5. Ds. Louwerse heeft een ruilsysteem in overweging voor preek-

Administratie

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38
3956 TD Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

f 42,— per jaar of f 22,— per halfjaar.
Buitenland f 50,— per jaar of f 65,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

beurten in de zusterkerken van de regio. De vergadering verzet zich hiertegen niet, mits een eerder genomen besluit tot hulp in de voorziening in de dienst des Woords in de gemeente Gameren en waarvoor de predikanten van Atten en Veldstra verantwoordelijkheid droegen, verzekerd blijft en bij genoemde predikanten blijft berusten. De predikanten Horsman en Louwerse stellen zich naast br. Hoogenhuijzen uit Leerdam, beschikbaar het voorgestelde systeem uit te werken en de kerken voor te leggen.

Van de rondgang onder de kerken maken verschillende kerken gebruik. De kerk van Hardinxveld-Giessendam heeft een beroep uitgebracht op kandidaat C. C. Koolsbergen. De kerk van Sliedrecht deed een beroep uitgaan (tweede maal) op ds. J. Bouma. In beide gevallen zal, zo het beroep wordt aanvaard, de regio zich moeten belasten met daaraan verbonden voorbereidende werkzaamheden conform resp. de artt. 6 en 7 Aks. De vergadering wijst de kerken van Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam aan, zo daartoe de noodzaak zich voordoet, met volmacht van de regio te handelen. De kerk van Dordrecht deelt mede dat kandidaat J. Storms voornemens is om na het behalen van zijn doctoraal examen op de eerstvolgende regiovergadering via zijn kerkeraad een onderzoek te vragen naar art. 5 Aks. en zich na verkregen instemming beroepbaar te stellen binnen de Nederlands Gereformeerde kerken.

40 jarig

Kerknieuws

Objectief en onafhankelijk informatieblad over kerk en kerkelijk leven

abonnement waard

Bel 023 - 24 90 41*
Postbus 6080, 2001 HB

vijlbrieffaarlem